

לבעלים בה שווי ממון, ואינו מתחייב בשחיתות ד' וה'.

דוחה הגמרא: **אָמַר לִיה רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַבָּנָא**, יתכן שאמנם ישנה לשחיתות מתחילה ועד סוף, ואכן נאסרת הבהמה מיד בתחילת השחיתות משום חולין בעזרה, אך בכל זאת הוא חייב על הטביחה, משום דבי קא מתחייב – מה שמתחייב תשלומי ד' וה', הוא **אֶהְיֶה פְּרוֹתָא** – על החיתוך המועט בהתחלת השחיתות, שרק לאחריו נאסרת הבהמה בהנאה. ואין צריך לשחוט את כולה כדי להתחייב בד' וה'. הגמרא דוחה את דחיית רב הונא ברבא: **אָמַר לִיה רַב אֲשֵׁי לרב הונא, לֹא תִתְיָי – אל תדחה את הראיה של רב חביבי, שהרי מה שכתוב בתורה 'וּמִכְחוֹ' שבוז מתחייב בד' וה', משמע שכולו בְּעֵינָן – לא די בתחילת שחיתות אלא צריך שחיתות שלימה כדי להתחייב, וְלִיכָא – וכאן אין אלא תחילת שחיתות.**

אָלָא שאם כן קָשְׁיָא, שמהמשנה אכן מוכח שאינה לשחיתות אלא לבסוף, וקשה על מי שסובר (להלן) שישנה לשחיתות מתחילה ועד סוף.

מתרצת הגמרא: **אָמַר לִיה רב אשי, הכי אָמַר רב גַּמְדָא מְשַׁמִּיה דְּרַבָּנָא**, את משנתנו שחייבה ד' ה' בשחוט בהמת חולין גנובה בעזרה, אפשר להעמיד גם אם ישנה לשחיתות מתחילה ועד סוף, ומדובר בְּנוֹן שְׁשַׁחַם מְקַצֵּת סִימָנִין – הקנה והושט ושאותם שוחטים בְּחוּץ – מחוץ לעזרה, וְנִמְכָּר או השלימם לרוב שחיתות בְּפָנִים העזרה, ונמצא שעד גמר השחיתות הבהמה של הבעלים, וחזר ד' וה' ואיסור שוחט חולין בעזרה חלים יחד, בגמר השחיתות בפנים.

מביאה הגמרא שיש השונים סוגיא זו באופן אחר: **אִיכָא דְּמַתְנִי לָהּ** את הסוגיא לעיל (וההוכחה מהמשנה) **אָהָא** – על מחלוקת האמוראים שלהלן. **אָמַר רבי שְׁמַעוֹן בן לקיש** משום דְּרַבִּי לִי קָמָא, אֵינָה לְשַׁחִיטָה אֵלָא לְבִסּוּף. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר יִשְׁנָה לְשַׁחִיטָה מִתְחִילָה וְעַד סוּף.

בקידושין (נז:–נח.) נחלקו תנאים, האם חולין שנשחטו בעזרה נאסרים בהנאה מהתורה, או רק מדברי חכמים. שאל וְאָמַר לִיה רַב חֲבִיבִי מִחוּזְנָא לְרַב אֲשֵׁי, לִמָּא קָסַב – האם סובר רבי יוחנן כמו התנא הסובר שחולין שֶׁנִּשְׁחַטּוּ בְּעִזְרָה, איסורם בהנאה לאו מִדְּאִוִּינָא הוא.

הוא משום דְּלֹא אָכַל בְּשָׂרָא דְּתוֹרָא – שלא אכלתי בשר שור, כלומר לא דקדקתי טעמו של דבר.

הקשה רבא לרב נחמן: וְאָלָא לפי זה שחייב אפילו חמשה חצאי בקר, מֵאִי שְׁנָא רִישָׁא וּמֵאִי שְׁנָא סִיפָא – כיון שברישא, כשטבח קודם שמת אביו, משלם לאחיו את חלקם אפילו כשלא עמד אביו ברין, משום שחמשה בקר אמרה התורה ואפילו חמשה חצאי בקר, אם כן מדוע בסיפא, כשטבח לאחר מיתת אביו, אינו משלם לאחיו. מתרצת הגמרא: **אָמַר לִיה רב נחמן** לרבא, מלשון התורה 'וטבח' משמע שכל השחיתות היתה באיסור, ולכן בְּרִישָׁא, שטבח כשעוד היתה כל הבהמה של אביו, קָרִינָא בִּיה 'וּמִכְחוֹ' כולו בְּאִיסוּרָא – שהיתה הטביחה כולה באיסור, ולכן חייב, אבל בְּסִיפָא, שטבח לאחר מיתת אביו, כשכבר היה גם לו חלק בה, לֹא קָרִינָא בִּיה 'וּמִכְחוֹ' כולו בְּאִיסוּרָא – לא היתה הטביחה כולה באיסור, שהרי את חלקו מותר לו לשחוט, ולכן אינו מתחייב כלל על מה ששחט את חלקם.

שנינו במשנה (ע.). הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצְאָתָא כְּרִיפָה וְכוּ', השוחט חולין בעזרה, משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

שיעור שחיתות היא שישחוט רוב הקנה והושט (חולין כח.). ויש לדון האם אינה לשחיתות אלא לבסוף, כלומר אין שם שחיתות על מעשה השחיתות אלא בסוף השחיתות, או שישנה לשחיתות מתחילה ועד סוף, כלומר שכל חלק וחלק מהשחיתות יש עליו שם שחיתות. הגמרא מביאה ראיה שאינה לשחיתות אלא לבסוף: **אָמַר לִיה רב חביבי מִחוּזְנָא לְרַב אֲשֵׁי**, ממשנתנו שחייבה את הגונב בהמה ושוחט חולין בעזרה בתשלומי ד' וה', שְׁמַעוֹן מֵינָה שְׁאֵינָה לְשַׁחִיטָה אֵלָא לְבִסּוּף – אין שם שחיתות אלא בגמר כל השחיתות, ולכן לא נאסרת הבהמה משום חולין בעזרה אלא בגמר השחיתות, ואם כן, נמצא שכל משך השחיתות היתה הבהמה של הבעלים, ולכן חייב בד' וה' על השחיתות, שהרי שחט בהמה של הבעלים.

דָּאִי הִיָּה הָדִין שְׁמַעוֹן לְשַׁחִיטָה מִתְחִילָה וְעַד סוּף – שכל חלק וחלק מהשחיתות יש עליו שם שחיתות, אזי בִּיּוֹן דְּשַׁחַם קָתַב בבבמת החולין שגנב, בעזרה, פְּרוֹתָא – מעט, אָקְרָה בהנאה משום שוחט חולין בעזרה, ואם כן, נמצא שכאשר הוא שוחט את אֶדְרָךְ – השלמת שיעור השחיתות, שעל זה מתחייב בד' וה', אזי לֹא דְּמִרְיָה קָא מְבַח – אינו שוחט בהמה של הבעלים, שהרי היא אסורה בהנאה ואין

המשך מעמוד כז

שיחת שבת פרשת דברים, תשעה באב (נדחה), ה'תשכ"ה

בני ישראל מעבור אל הארץ גו'³⁸, ובשביל זה מספיקה הצעתם לילך "לפני בני ישראל" (כחלק מהם), "בראשי גייסות", והאפשרות לכך היא "מתוך שגבורים היו"; אבל בפרשנותנו ציווים משה "חלוצים תעברו לפני אחיכם"³⁵, בתור פלוגה בפני עצמה שהולכת "לפני ישראל למלחמה" (לא רק "בראשי גייסות"), בגלל הצורך בדבר בשביל נצחון המלחמה (שעתה יודעים שתהיה באופן טבעי, על-ידי יהושע) – "לפי שהיו גבורים", ובאופן ש"אויבים נופלים לפניהם" (ולא רק כמו שבט יהודה שהאויבים בורחים מפניהם).

ובפנימיות הענינים, שיש ב' אופנים בענין המסירות־נפש שלמעלה מטעם ודעת (אופן העבודה דבני גד ובני ראובן): בתחלת העבודה, ה'מסירות נפש' הוא כמו "ראש" שמנהיג את כל הכחות הפנימיים ("בראשי גייסות"), ואחר־כך באים להתעוררות ד'חיה יחידה' כפי שהם בפני עצמם (פלוגה בפני עצמה) – הוגה על-ידי כבוד־קדושת אדמו"ר שליט"א, ונדפס ב'לקוטי שיחות' חלק ט בתחלתו.

בבא קמא דף עב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קפט

שנאמר (דברים יט יט) וְעִנְיֹתֵיכֶם לֹא כְּאֶשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִירִי.
 נִגְבַּע עַל פִּי שְׁנַיִם, וְכֵחַ וּמִכָּר עַל פִּי שְׁנַיִם אֲחֵרִים – שנים העידו
 שגנב, ושנים אחרים העידו שטבח או מכר, ואלו נמצאו
 זוממים, העדים הראשונים משלמין תשלומי כפל, כפי מה שרצו
 לחייבו, והעדים האחרונים משלמין תשלומי ג', כפי מה שבאו
 לחייבו בזה שהעידו עליו שטבח או שמכר את השור שגנב.
 באופן שנמצאו רק העדים האחרונים זוממים, אזי הוא – הגנב משלם
 תשלומי כפל משום עדות הראשונים, וְהָן – העדים האחרונים
 משלמין תשלומי ג', כפי מה שזממו לחייבו.
 באופן שנמצא אחד מן העדים האחרונים זוממן, כְּמִלָּה כָּל הָעֵדוֹת
 השנייה, לפי שאין על הטביחה או המכירה אלא עד אחד. והעדים
 האחרונים פטורים מתשלומים, שאין עדים זוממים משלמים ממון
 אלא אם הוזמו שניהם. והגנב משלם תשלומי כפל, משום עדות
 הראשונים.
 באופן שנמצא אחד מן העדים הראשונים זוממן, כְּמִלָּה כָּל הָעֵדוֹת.
 עדות הראשונים בטלה שהרי אחד מהם הוזם, ועדות האחרונים
 בטלה, אף שלא הוזמו, משום שאם אין נגיפה אין מביחה ואין
 מביחה. ובין הגנב ובין העדים פטורים מתשלומים.

גמרא

הגמרא מביאה מחלוקת בדיון עדים זוממים, ולאחר מכן תשאל על
 מחלוקת זו ממשנתנו: איך, העיד עדות בניסן, ובאייר באו
 עדים והזימוהו ונעשה עד זומם, אכ"י אמר, למפרע – משעה
 שהעיד, בניסן, הוא נפסל לעדות, וכל עדות שהעיד מאז ואילך,
 פסולה. רבא אמר, מכאן ולהבא הוא נפסל – אינו נפסל אלא משעה
 שהזם ואילך. מבארת הגמרא במה נחלקו: אכ"י אמר למפרע הוא
 נפסל, שכן מההוא שעתא דאספקיד – מאותה שעה שהעיד את
 העדות שהזם עליה, הנה ליה רשע, שהרי העיד שקר, ורשע פסול
 לעדות, שכן התורה אמרה (שמות כג א) אֵל תִּשָּׁת יָדְךָ עִם רֶשֶׁע
 לְהִיתָ עֵד חָמָס, כלומר שלא ישתתף עם עד שקר שהוא רשע,
 ודרשו חז"ל מהפסוק שאל תִּשָּׁת רֶשֶׁע עֵד, דהיינו אל תקבל רשע
 לעדות. רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל, שכן דין עד זומם,
 שנפסלים שני העדים הראשונים על ידי השנים שבאים ואומרים
 עמנו הייתם, חידוש הוא, דהא תרי ותרי נינהו – הרי הם שנים כנגד
 שנים, שני העדים שבאים להזים כנגד שני העדים שהעידו, מאי
 חזית דציית להני – מפני מה העדפת לקבל את העדות של
 המזימים, ציית להני – קבל העדות של העדים שהעידו, אלא זו
 גזירת הכתוב. הקב"ה אין לך ב' לפסול את העדים הראשונים אלא
 משעת חידוש – משעת ההזמה ואילך.
 מביאה הגמרא דעה אחרת בביאור שיטת רבא שמכאן ולהבא
 הוא נפסל: איך דאמרי – יש חולקים על מה שנתבאר בדעת רבא,
 ואומרים שרבא בעיקר דין עדים זוממים נמי כאכ"י מביחא ליה –
 גם הוא סובר כאכ"י, דאמר למפרע הוא נפסל, והבא שסובר רבא
 שאין נפסלים אלא משעת הזמה ואילך, היינו מעמייה דרבא – טעמו
 של רבא הוא

דאי סלקא דעתך שרבי יוחנן סובר שחולין שנשחטו בעזרה אסורים
 בהנאה מדאורייתא, אם כן איך יתירך את המשנה שחייבה את
 הגונב בהמה ושוחטה חולין בעזרה בתשלומי ד' וה', הרי מבי
 שחוט לה פורתא, אכ"ה מדין חולין בעזרה, ואם כן, נמצא שכאשר
 הוא שוחט את איך – השלמת שיעור השחיטה, שעל זה מתחייב
 בד' וה' לאו דרבא קא מכתב – אינו שוחט בהמה של הבעלים,
 שהרי נאסרה בהנאה ואין לבעלים בה שווי ממון, ואינו מתחייב
 בשחיטתה ד' וה'. אבל אם חולין בעזרה אינם אסורים
 מדאורייתא, אזי שייך שיתחייב בד' וה' על השחיטה, שהרי שוחט
 בהמה של הבעלים.
 דוחה הגמרא: אמר ליה רב אחא ברבי דרבא רב חביבי, יתכן
 שאמנם סובר רבי יוחנן שחולין שנשחטו בעזרה אסורים
 מדאורייתא, וכי קא מתיב תשלומי ד' וה', זהו נמי אההוא פורתא
 – על התחלת השחיטה, שכמו שהתחלת השחיטה נחשבת
 לשחיטה לענין שחיטת חולין בעזרה, כך היא נחשבת לשחיטה
 לענין תשלומי ד' וה'. דוחה הגמרא את דחיית רב אחא: אמר ליה
 רב אשי לרב אחא, לא תדיחיה – אל תדחה את דברי רב חביבי,
 שהרי מה שכתוב בתורה 'ומכח' שמתחייב בזה בד' וה', משמע
 שבוז' קענין – לא די בתחילת שחיטה אלא צריך שחיטה שלמה
 כדי להתחייב, וליכא – וכאן אין אלא תחילת שחיטה.
 אלא שאם כן קשיא, שצריך לומר שרבי יוחנן אכן סובר שחולין
 שנשחטו בעזרה אינם אסורים מדאורייתא.
 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב אשי, הכי אמר רב נחמיה
 דרבא, כי קא מתיב – את משנתנו שחייבה ד' וה' בשוחט בהמת
 חולין גנובה בעזרה, אפשר להעמיד גם אם ישנה לשחיטה
 מתחילה ועד סוף, ומדובר בגזון ששחט מקצת סימני בחיין – מחוץ
 לעזרה, ונקרן או השלימים לרוב שחיטה בפנים העזרה, ונמצא
 שאיסור חולין שנשחטו בעזרה חל כשגמר את השחיטה בפנים,
 ובאותו זמן חל גם חיוב ד' וה', שכן עד גמר השחיטה הבהמה של
 הבעלים, ומתקיים 'וטבח' כולו. ואם כן, יתכן שרבי יוחנן סובר
 שחולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה מדאורייתא, אף שהוא
 סובר שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף.

משנה

המשנה מבארת, את פרטי הדינים של עדים זוממים שהעידו לחייב
 אדם בתשלומי ארבעה וחמשה, מתי וכיצד מתבטלת עדותם,
 וכמה הם מחויבים לשלם.
 נגב שור או שה על פי שנים ומכר ומכר על פיהן – שנים שהעידו על
 פלוני שגנב, וכן העידו שטבח או מכר, ונמצאו זוממים – ובאו עדים
 אחרים ואמרו כיצד אתם מעידים שביום פלוני ראיתם את פלוני
 שגנב וטבח, הרי באותו היום עמנו הייתם במקום אחר, משלמין
 העדים לפלוני שהעידו עליו בשקר כפל, בין תשלומי כפל שרצו
 לחייבו על ידי שהעידו עליו שגנב, ובין תשלומי ד' וה' שרצו לחייבו
 על ידי שהעידו עליו שטבח או מכר, שזהו דינם של עדים זוממים,

המשך מעמוד לח

רש"י אומר⁴⁵, שברכתו של הקב"ה כאן היא
 ההבטחה "אשר אם יוכל איש למנות..."⁴⁶. בכך הוא
 מקשר ענין זה עם הענין של "מי מנה", שזמנו יהיה,
 כפי שרש"י מפרש: "כתרגומו", כאשר "עתידין
 דיחסונן עלמא"⁴⁷ – לעתיד לבוא.

(משיחת ש"פ וישלח תשנ"ט)

י.
 הפירוש הפשוט של דברי רש"י
 כל האמור לעיל הם ה"ענינים המופלאים"
 שבפירוש רש"י, המצטט את תוכן ה"ספרי" והמדרש
 הנ"ל. אך מהו ההסבר הפשוט לפירוש רש"י, על פי
 פשוטו של מקרא⁴⁴?